

הלכות ערובי תחומין סימן תמו

לביית המשתה (ב) של (ה) נשואין או ילקחביל פני רבו (א) או (ג) יתברו שקא מן הדרך (ד) וכיוצא באלו הגה או שרצה לילך לטלל ביום טוב או שבת (ה) בפרדס, שיש בו שמחה, בזה מקרי דבר-מצנה (ת"ד סימן עו), או "מפני היראה, בגון שהיה רוצה לברח" (ו) מן העובדי-כוכבים או מן הלסטים וכיוצא בזה (ז) (ואז מטר לו לילך אפלו לדרך הרשות) (טו) והגיא פ' בכל מערכין). ו'אם ערב שלא לאחד מכל אלו אלא לדרך הרשות, הרי זה ערוב: ב' אין מערבין (ח) ערובי-תחומין בין השמשות. (ט) *ואם ערב, (י) ערובו ערוב: ג' (יא) טאמרו לו שנים 'צא וערב עלינו', אהר ערב עליו מבעוד יום ואחד ערב עליו בין השמשות, זה שערב עליו מבעוד יום *נאכל ערובו בין השמשות וזה שערב עליו בין השמשות נאכל ערובו משחשכה, (יב) שניהם קנו

ג משנה שם ל"ו ד נמסר ספר ו מלכות ערובין ה שם משנה ו טו בשם הרמב"ם שם ז משנה שבת ל"ד דמקום לה שם בנפשו ח חו משם הרמב"ם שם ט שם סמקא ל"ד ובערובין ע"י יומב"ם שם, וכן פשו רש"י

באר היטב

(ה) נשואין. אכל בת פהו לישראל ע"ה או בת ת"ח לע"ה אינו מצוה, גמרא פסחים. וכתב המ"א בסימן תרע ס"ק ד דאם אומרים שירות וזמירות הוי סעודת מצוה, ע"ש: (ג) חברו. אפלו אינו חכם, או שצא לפקס על עסקי רבים, או שהיה חזין לעירו וצריך

באור הלכה

משנה ברויה

לדרך הרשות, דכיון שישב שם בעצמו וקונה שכיתה בשיכתו אפלו לדרך הרשות מטר, (ג) ויש אומרים דאין חלוק בין פת ובין רגליו, לעולם אין מערבין לבתחלה אלא לדרך-מצנה⁴¹. ובמקום (ג) צריך יש להקל בדעה הראשונה: (ב) של נשואין. והוא הדין סעודת (ד) ארוסין או סעודת (ט) קנן שוהגין לעשות עקשו, שגם אלו סעודת מצוה הם. נשואי בת פהו לישראל עם-הארץ או בת תלמיד-חכם לעם-הארץ אינה סעודת מצוה⁴² (גמרא). ובתשובת חת"י יאירי קתב דעקשו אין לנו עמי-הארץ שדברו חכמים כאן [אם לא כשירדע (ו) שהם מזוללים במצות, דלא עדיפא מעם-הארץ המזכר בש"ס, וכל-שכן] או הוא (ב) פת עם-הארץ לעם-הארץ

זכה להם בערוב על-ידי אחר או שהגבירו בעצמו. ובכונתו הרבים הרבה אנשים טועין בזה וסוברין, שפיון שבעל-הבית הניח הערוב מפרין כל בני-ביתו לילך על סמך זה:

* ואם ערב, ערב ערוב. עין במשנה ברויה. והנה לפי מה שכתבנו לקמה דרב פוסקים סבירא להו התישחולקין דבסמך, ממילא כאן אפלו בערב אין ערוב ערוב; ומכל מקום נראה לי, אם הניח הערובי-תחומין בבית-השמשות דרבי יהודה, ה"רבי יוסי זה הזמן הוא עדין יום גמור (בשבת ל"ד, עין שם), יש להקל: * נאכל ערובו בין השמשות. נסתפקתי, אם נאכל בבית-השמשות דרבי יהודה דמתחיל ספק אחר שקיעה נמי מהני, או דוקא בבית-השמשות דרבי יוסי דהוא אחר דשלים בית-השמשות דרבי יהודה, אבל הא לא מספקינא במי

דלכלי עלמא הוי סעודת מצוה; אכן אם ידוע שלא ינהגו שם פת וירקרו שם בחורים ובתולות יחד, בודאי אין כאן מצוה לערב כדי לילך לשם ולשחם. ועין לעיל בסימן שלט בבאור הלכה דבור המתחיל 'להקל'. וגדולה מזו כתבו הפוסקים באבן-העזר סימן סב, דאין נכון לברך בגזון זה 'שהשמה במעונו', אם לא שבהליכתו שם יוכל למנוע מזה, בכגון זה בודאי מצוה לילך שם: (ג) או חברו. אפלו (ט) אינו חכם, דחשיב זה מצוה בין שקא מן הדרך; ודעת האליה רבה דכתבו (ט) חכם מירי: (ד) וכיוצא באלו. כגון שצריך לצאת לפקס על עסקי רבים⁴³ או ללכת לברית-מילה או להתפלל במגן⁴⁴, וכן כשהיה חזין לעירו ורצה לבוא לביתו להתפלל בשבת ויום טוב; אכן לפרוץ שבוים, וחכמה הפאה לילד, והפא להציל מן הכותים, יוצאים אף בלא ערוב⁴⁵ (אחרונים); (ה) בפרדס, שיש בו שמחה. מיהו, פשוט דמירי בשמחה של הטר, אבל לפי מה שצויי בעונותינו הרבים באינה מקומות בעירות גדולות שעוסקין שם בהוללות ובהתעורבות זכרים ונקבות, לזה בודאי אין לערב, דמקרי דבר-עברה ולא דבר-מצוה, וכבר צוחו על הוללות זו כמה גדולים, והשומר נפשו ירחק מילך שם, ועל זה אמר דוד המלך עליו השלום "אשרי האיש אשר לא הלך וגו'": (ו) מן הכותים. שציערו (י) אותו או יגבו ממנו מוזן. ואם יש בזה חשש ספק, אף בלא ערוב מטר לברח⁴⁶ (אחרונים); (ז) ואז מטר. קנה על כל העיני הנזיל, ורצה לומר, דכיון דקנה שם ערובו משום צורך מצוה, מטר לו ללכת אלפים (ח) אף לדרך הרשות: ב' (ח) ערובי-תחומין. דערובי-תחומין מטר לבתחלה בין-השמשות⁴⁷, וידלעיל בסימן רסא סעיף א⁴⁸, וערובי-תחומין חמיר מפניו, (י) דיש סמך לערובי-תחומין מקרא⁴⁹: (ט) ואם ערב וכי⁵⁰. משום דאסור תחומין הוא ודבר⁵¹ וספקא לקלא⁵². (יג) ומכל מקום ספק הנח הערוב או לא, גרע מזה, וכמבאר לעיל בסימן חט סעיף ו, עין שם: (י) ערוב ערוב. והישחולקין דסעיף ג (יד) סבירא להו גם בזה דפסול, בין שלא היה לערוב חזקת פשוות: ג' (יא) אמרו לו שנים וכי. דין זה נזכר לעיל בסימן שצג סעיף ג, אלא דשם מירי לענין ערובי-תחומין, והכא קא משמע לן דאף לענין ערובי-תחומין גם-כן דינא הכי; והישחולקים סבירא להו דדוקא בערובי-תחומין הקלו בזה אבל לא בערובי-תחומין, ואינו קונה הערוב (טו) אלא דוקא הראשון, משום דמוקמינן לערוב אתונתה ובודאי היה קיים עד הזמן שצריך להתקיים, אבל לא לשני דהניח בין השמשות, דאין שיהי בזה חזקה. ועין בבאור הלכה שכתבנו דרב ראשונים סבירא להו כדעה זו: (יב) שניהם קנו ערוב. דלכל

שער הציון

לא הוי ערוב, וכן כתב בספר גאון יצחק בדעתו, וגם מסמברא דקאי בשטת רבנו יונתן דמחיר אף לבתחלה, וכן הוא גם דעת רש"י לפי מה שפרשו ב"ח ומגן-אברהם בסימן תמר, וכן הוכיחו מהטור שם, וכן הסכים שם המגן-אברהם לדינא: (ב) הוא דעת התוספות והרא"ש פרק אלו עוברין, וכן הרמב"ם סתם בזה, וכן הסכים בספר אבן-העזר, דלא כהמגן-אברהם, וכן האליה רבה פתב שאין להקל כי אם לצורך גדול, דגם משמעות רבנו יחם ומתיר"ל להחמיר, עין שם: (ג) אף האליה רבה כתב בשעת צורך גדול דוקא, נראה דיש לסמך להקל כדרכנו, וכן התיי ארם העתיק להקל וכן בתשובת שואל ומשיב: (ד) אליה רבה בשם סמ"ק. ועין בבאור הגר"א שכתב דוקא להתאוס עצמו, ועין בסימן תמר סעיף ז שם יתבאר אם ירצה השם: (ה) מגן-אברהם חק"י יצחק בסימן תמר, ועין שם מה שכתב בזה: (ו) והם גרעירי מעמיה-הארץ, דאף אם שני העדדים הם אנשים כאלו אין בהם משום סעודת מצוה, דמפני ההתנתק מאנשים כאלו שלא כבואו ללמד ממעשיהם, וכל-שכן שלא להתקרב ולשחם בשמחתם: (ז) אחרונים: (ח) מגן-אברהם, וכמו שפירס הבית-יוסף מן תרומת-הדשן, וכן העתיק התיי-אדם: (ט) והביא מעבודת-הקדש ורי"ז שהזכירו רק סמ"ס, וכמו שהובא בשם נבאאמט גם מתרומת-הדשן אין ראיה להפך להענין. ומכל מקום דעת הרמב"ם מסמבר דלא מירי בחכם דוקא, דלא נחית אלא משום דבא מן הדרך דמצוה לחברו לקבל פניו, והוא נכנס בכלל שאילת שלום וכבוד הקרית דמצוה הוא, דאלו בחכם ומשום לשמע דברי-תורה, אפלו לא בא מן הדרך נמי, וכמו שכתב ברש"י וכתבו חננאל בסוגיא, ונזכר לומר דגם שארי פוסקים מודו להתרמב"ם בזה אלא דלא מירי בזה: (י) אליה רבה: (יא) אלא שלא היה צריך להביאו, דהא גדולה מזה פתב לקמה, דבדעיבד אם עבר וערב אפלו לדרך הרשות הוי ערוב ומטר לצאת, אם-כן גלי-שכן היכי שתחלת הערוב היה לדרך-מצוה, שפטר אחר-כך לצאת אף לדרך הרשות: (יב) וש"י בשבת ל"ד: (יג) אליה רבה והגר"א לעיל ברש"י סימן שצד: (יד) מלבושי-יום טוב ושהובא באלה רבת ומגן-אברהם וחספת שבת, וכן מוכח מהגר"א. והאליה רבה רצה לחקק עצמו ולישב דברי הלבוש, אבל כל האחרונים האלו לא סבירא להו כן: (טו) עין בבאר הלכה:

הַלְבוּת עֲרוּבֵי תְּחוּמֵינָן סִימָן תְּמוֹתָא

ביאורים ומוספים

17) ולענין ברכה כשמערב ברגליו, נחלקו הפוסקים בדבר. דעת הפמ"ג (א"א ס"ק ד) שאין לברך על עירוב ברגליו, ובטעם הדבר כתב משום שאין מברכים על דברים שבלב, כמו שמצינו מטעם זה שאין מברכים על ביטול חמץ בערב פסח, שתקנת ברכה נאמרה רק על אמירה או על עשייה ולא על דברים שבלב. אכן, מדברי התוספת שבת (ס"ק ז) מוכח שסבר שיש לברך אף על עירוב ברגליו, שכתב לענין מי שעירב ברגליו ביום טוב הסמוך לשבת, שמבואר בברייתא (עירובין לח, א) שלדעת הסוברים שהם קדושה אחת אינו מערב ביום השני, שרשי פירש (שם) שאין צריך לערב, וכתב שלדעת הרמב"ם יש לפרש את הברייתא כפשוטה, שאסור לערב משום ברכה לבטלה, ומוכח שולוא שכבר עירב היה מברך על עירוב ברגליו.

סימן תנז

דין עֲרוּבֵי תְּחוּמֵינָן בְּיוֹם-טוֹב שֶׁחָל לְהִיטֵב סְמוּךְ לְשַׁבָּת

[משנ"ב ס"ק א]

דיום-טוב וְשַׁבָּת וְכָן שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל גְּזֵלוֹת שְׁפָתֵי קְדוּשׁוֹת (הן).
1) ואם חל יום כיפור בערב שבת או ביום א' [בזמן שמקדשים על פי הראיה], כתב הרמב"ם (פי"ח מהל' עירובין ה"י) ששבת ויום כיפור קדושה אחת הם, ודינם כמבואר להלן (ס"ק יא) לענין שני ימים של ראש השנה. אמנם בזמנינו לא יחול יום הכיפורים סמוך לשבת.

[משנ"ב ס"ק ו]

דְּכִיּוֹם אֶחָד אֶרֶץ חֻשְׁבִּינָן לְהַ"ה.

2) ואף שלענין ביטול ביום טוב הראשון של ראש השנה לצורך היום השני של ראש השנה, כתב השו"ע לקמן (סי' תקג ס"א) שאסור, משום שדוקא לחומרא נוקטים אנו בשני הימים נחשבים כיום אחד אחר אב"ל לקולא לא, כתב המג"א (שם ס"ק א) שדוקא לענין ביטול מחמירים, משום שלפי האמת היום הראשון הוא העיקר והשני חול, ונמצא מבשל מיום טוב לחול, אבל לגבי עירוב, כשהניח ליום הראשון אין טעם לאסור את היום השני, כי אם הוא יום טוב כמו הראשון הרי הוא נמשך אחר הראשון, ואם הוא חול מותר ללכת בלא עירוב.

ובביה"ל שם (ד"ה ואפילו) הביא בשם הגר"א, שלדעת הרמב"ם מותר לבשל מהיום הראשון של ראש השנה לחבירו, וכמו שהתירו בעירוב אחד ללכת בשני הימים. ונתמה על כך, שהרי היום הראשון הוא קודש מן התורה, ואיך הותר לבשל בו ליום השני. ראה שם מה שתיירן.

[משנ"ב ס"ק יא]

וְלֹאֲפֻקֵי שְׁנֵי יָמִים טוֹבִים שֶׁל רֵאשֵׁי הַשָּׁנָה.

3) ובאופן שחל אחד משני הימים של ראש השנה בשבת, כתב בספר נתיבות שבת (פמ"ח ע"ה) שאם חל היום השני [בזמן שמקדשין על פי הראיה] בשבת אין השבת נחשבת לקדושה אחת עם ראש השנה, ולכן אם נאכל עירוב ביום הראשון לא יוכל ללכת ביום השני על סמך מה שהניח עירוב בראשון, כיון שהשבת נדונית כקדושה בפני עצמה וצריכה עירוב לעצמה. ואם חל היום הראשון של ראש השנה בשבת והניח עירוב ליום הראשון, אין צריך שיהיה העירוב קיים ביום השני, כיון שהיום השני נמשך אחר קדושת היום הראשון.

[משנ"ב ס"ק יב]

נְקֻטֵינָן לְהַקְלֵל מְשֻׁם דְּהוּא מְלֻתָא דְרַבְּנָן (13).

13) ואם באו שניהם לשאלו בבת אחת, בשירת נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' סה) הסתפק בדבר, והוכיח מדברי הגמרא שנקטה מקרה שאחד עירב עבור שנים, ולא בשנים שעירבו, ומשמע שבאה ללמד שאפילו כששואל על שניהם בבת אחת הרי זה מותר. אמנם תמה, שהרי אפילו באיסור דרבנן אין מקילים כשבאו לישאל בבת אחת, כמבואר ברמ"א לקמן (סי' תלט ס"ב) לגבי בדיקת חמץ, שאם הכניס עכבר חמץ לאחד משני בתים ובאו שניהם לישאל בבת אחת, חייבים שניהם לבדוק, כדין שנים שהלכו בשני שבילין שאם נשאלו שניהם בבת אחת שניהם טמאים וראיה משנ"ב שם ס"ק ח].

[ביה"ל ד"ה נאכל עחבו]

דְּמַעֲקֵי דִּינָן בְּדִיאֵי הַלְכָה כְּבִי יוֹסֵי (14).

14) ולעיל (סי' רסא ס"ב ד"ה ושעור) כתב, שהוא ספק אם הלכה כרבי יהודה או כרבי יוסי. מאידך, בשה"צ לעיל (סי' רלג ס"ק כא) כתב, שבעת הדחק יש לסמוך על דעת רבי יוסי.

[משנ"ב ס"ק יג]

מְקַל מְקוּם שֶׁיֶךָ לִמְרָא וְצִנְנָא שְׁלֵא לִילְךָ בְּלֵי עֲרוּבֵי (15).

15) מקור דבריו הוא מהמג"א, שהביא סברא זו ליישב איך ניתן לומר 'צינונו' על דבר שאין בו חומרא, כלומר שציווי הוא איסור, וכאן יש רק היתר, וקושיה זו הקשה הראב"ד (פי"ח מהל' עירובין הכ"ד) על הרמב"ם, שפסק שכשם שמברכים על עירובי חצרות כך מברכים על עירובי תחומין. והקשה הראב"ד, שאינו דומה לעירובי חצרות ושתופי מבואות, כיון שיש בהם היכר לשבת שלא להוציא לרשות הרבים ונמצא שיש תועלת בעירוב שמפרישים מאיסור הוצאה, ותועלת זו חשובה דבר מצוה], אבל עירוב תחומין קולא הוא [שהרי אינו אלא מעתיק את איסור התחומין למקום אחר לתועלת המערב]. והמגיד משנה (שם) ישב, שכשם שבעירובי חצרות באה הברכה על תקנת האיסור שאסור חכמים לטלטל מבית לחצר בלא עירוב, כך גם בעירובי תחומין שבלא תקנתה היה אסור להלך יותר מאלפיים אמה, ונצטיינו לעשות עירוב תחומין בכדי להלך אף יותר מאלפיים.

[משנ"ב ס"ק יד]

'על מצות עירוב' (16).

16) ולענין המניח פת לעירובי תבשילין ורוצה שהפת תשמש גם כעירובי תחומין, האם צריך לברך ב' פעמים או די בברכה אחת לשניהם, כתב השע"ת (סי' שצה ס"ק א) שמברך ברכה אחת, וכמו שפסקו האחרונים לענין עירובי חצרות ועירובי תבשילין, שכשעושה את שניהם בפת אחת מברך ברכה אחת לשניהם. ונוסח הברכה, כתב במשנ"ב לעיל (סי' שסו ס"ק עט) שמברך 'על מצות עירובין', ומקור דבריו מהא"ר (סי' שצה ס"ק א) שכתב שכשמברך על מצות עירוב חצרות עם שיתוף מבואות אמור 'על מצות עירובין', ואם מברך על שני עירובי חצרות מברך 'על מצות עירוב'. והח"י אדם כתב (כלל קב סי"ח), הביא המשנ"ב (שם) לענין עירובי חצרות ועירובי תבשילין, שמברך 'על מצות עירובי תבשילין ועירובי חצרות', ולדבריו גם כאן יאמר 'על מצות עירובי תבשילין ועירובי תחומין'.

[משנ"ב ס"ק טו]

אֶבְל אִם עֲרַב בְּרַגְלָיו, כְּכֻנְהָ לְחֹדוֹ סְגִי כְּשֶׁהֲלַף לְשִׁם (17).

הלכות ערובי תחומין סימן תמו תמו

רפ

באר הגולה

כ לפרוש רבנו הם
שעורובי
הצרות
בזמן הוא, וכן דעת
הרא"ש והתק"פ
הרשב"א ל' רבנים
שם וספר העמים
והטקס מן הגאונים

ערוב. *כ"ה חולקים: ד' לשמנים ערובי תחומין (יג) מקרף (יד) 'על מצות ערוב', (א) (טו) ואומר 'בזה הערוב יהא מתיר לי (טז) לילך ממקום (יז) פלוני אלפים אמה לכל רוח'; ואם מערב לרבים אומר 'יהא מתיר לפלוני ולפלוני' או 'לכני מקום פלוני':

תטז דין ערובי תחומין ביום טוב שחל להיות סמוך לשבת, ובו ה' סעיפים:

א (א) יום טוב שחל להיות סמוך לשבת, בין מלפניה בין מלאחריה, או שני ימים טובים של גלויות, (ב) יש לו לערב שני ערובין (ג) לשתי רוחות, וסומך (ד) על איזה מהם שירצה ליום הראשון ועל הערוב שברוח השנייה ליום השני, או מערב ערוב אחד לרוח אחת וסומך עליו (ה) לאחד משני הימים, וביום השני יהיה כבני העיר והאלו לא עשה ערוב, ויש לו אלפים אמה לכל רוח. בבה דברים אמורים, בשני ימים טובים של גלויות, אבל בשני ימים טובים של ראש השנה, הרי הן (ו) (ז) כיום אחד, ואינו מערב לשני ימים אלא (ז) לרוח אחת. (ח) וכן מתנה אדם על ערובו ואומר 'ערוב לשבת זו אבל לא לשבת אחרת', (ט) 'לשבת אחת אבל לא לשבת זו', 'לשבתות ולא ללמים טובים', 'ללמים טובים ולא לשבתות': ב [*] (י) 'המערב לשני ימים טובים (יא) של גלויות או

א משנה ערובין ל"ח
וכרבי אלעזר שם
בגמרא ב משנה שם
ל"ט וכרבי יוסי
דברתא ושנאו רבי
במשנה בשלח
תקנים ג ענינים
לעיל וסימן תיג
ד לשון התקנים
כפרק ח מהלכות
ערוב

באר היטב

לילך לביתו, ש"ג. ובמהרי"ל נוסקס אם מתיר לערב כדי לילך למנון. וכתב המ"א: הלפי מ"ש סימן צ ס"ו ודאי שרי, וכ"מ ממ"ש סימן שיא סוף ס"ב. והמערב ברגליו כולו לערב לדר הרשות, כ"י, עין מ"א: (א) ואומר. ואם לא אחר, אינו ערוב, כמ"ש סימן תטו ס"ב. ועין ס"ס שטו: (ב) כיום אחד. ואפלו נאכל בראשון יוצא בשני, דקדשה א' הן אפלו לקלא, רש"ב"ם והרמב"ם. ועין סימן תקג ס"א מש"ש. ועין מ"א:

שערי תשובה

[*] המערב לכ' י"ט של גלויות. וכתב בגי' מ"ת סימן מח: אם צריך ביום שני לילך לעיר שהיא רחוקה ממנו קרוב לשישה אלפים אמה, כולו נהני' בעיני ערוב שיהיה דרוק אלפים אמה בקרוב וביט' ראשון ויך ממקומו עד קרוב לז' אלפים אמה ממקומו ויראה שישעו שם עכ"פ מבע"י קום בה"ש הראשון שם אחר צאת

באר הלקה

שהיני' בין השמשות, אי דוקא בבין השמשות דרבי יהודה או אפלו בבין השמשות דרבי יוסי, שהוא זמן מועט מאד קדם צאת הפוכבים, ונדאי מסתבא דאפלו בבין השמשות דרבי יוסי, דמעקר הדין בנדאי הלכה כרבי יוסי^(א) נגד רבי יהודה, כדאמר הגמרא (פסחים דף ב) והא קמא לן דעד צאת הפוכבים ומא הוא, אלא דמחמירין כרבי יהודה לענון שבת, וכדאמר הגמרא הלכה כרבי יהודה לענון שבת, ועל-פ' לענון ערובי תחומין בנדאי יוכל לסמך על דעת רבי יוסי, כן נראה לעניות דעתי: * ויש חולקים. הנה מלשון המחבר משמע דמעקר הדין תפס בדעה ראשונה, והוא דעת רש"י והרמב"ם והרב המגיד שעומד בפשוטו, ולא בדעת חוספות והרא"ש. ולעניות דעתי צריך עיון גדול, דהנה מציינו תשעה ראשונים דטכרי דאפלו דריעבד אין ערובו ערוב פשעור בין השמשות, והם הרבנו חננאל והרבנו טם והרשב"א (המבוא בתוספות) והרמב"ן (שכתב בהד"א בחידושי דהעקר כהרבנו חננאל דמיקרא 'צא וערב ערב בין השמשות' הוא כפרוש רבנו חננאל דקאי רק אערובי תצרות) והרשב"א בחידושי ונהרא"ש (שהביא דעת רבנו טם לדינא, כדמוכח מהמקומים) והרשב"א בערוכי דף עו והר"ן בשפת סוף פרק ב והמור"ק בק"ק כולל מערכין, ונהה לו להביא דעה זו לעקר והדעה ראשונה בשם יש אומרים, וצריך עיון לדינא. ודע עוד, דלדעת המחמירין לענון תחומין, לענון זמן בין השמשות יש פלגטא דרבנותא

משנה ברורה

אחד נקטינן להקל משום שהוא מלתא דרבנן^(א). ועין לעיל בסימן שצג סעיף ג במשנה ברורה ובאר הלקה כמה שכתבנו שם: ד (יג) מקרף וכו'. אף-על-גב שאם לא ירצה לילך חוץ לאלפים אין צריך ערוב, (טו) מכל מקום שפך לומר 'וצננו' שלא לילך בלי ערוב^(ב), כענין שחטיף שמקרף עליה אף-על-גב שאינו מחייב לאכל בשר: (יד) 'על מצות ערוב'^(ג). ואם לא ברך (יז) אינו מעכב: (טו) ואומר 'בזה הערוב' וכו'. ואם לא אמר, לא הוי ערוב מ"א. מיהו אם אמר 'זה לערוב', מהני (יח) בדיעבד [ח"א]. וכל זה פשעור בפת, אבל אם ערב ברגליו, ככוננה לחוד סגי כשהלהך לשם^(ד) [פ"מג:]. (טז) לילך. בבלבוב הפסח 'לילך למחר', וכן איתא לעיל בסימן תט סעיף ז, ואם מערב לכל השבתות יאמר לכל שבתות השנה: (יז) פלוני. פרוש, ממקום זה, דהא אומר בשערי שמונים:

א (א) יום טוב וכו' סמוך לשבת וכו'. דיום טוב ושבת וכן שני ימים טובים של גלויות שתי קדשות הן, ולכן אין ערוב יום אחד שפך לחברו: (ב) יש לו לערב וכו'. פרוש, כול לערב שני ערובין בפעם אחת וכו': (ג) לשתי רוחות. (ד) ומכאן שהערוב שיכרז בלילה הנה לילך משם האלפים יקנה לו שביחה בבין השמשות של יום זה לצרף מחר, והערוב שבצד השני יקנה לו שביחה בבין השמשות דלמחר לצרף יום השני: (ד) על איזה מהם שירצה. ואין צריך לברר דעתו מערב-יום טוב, (ז) דאמרין' לש בריה, והברר הדבר המפרע שבמקום הנה קנה לו שביחה היום בבין השמשות, וכדלעיל בסימן תיג, אף מפנין שברר צד אחד ביום ראשון, שוב אינו רשאי לילך באותו יום לצד השני: (ה) לאחד משני הימים. הינו לאיזה מהם שירצה, ומרי גסרין שמכאן בהנחתו שערובו יקנה לו בבין השמשות של איזה משני הימים לצרף יום מחר שלו וכיום האחר יהיה כבני-עירו: (ו) כיום אחד וכו'. דכיום אחד ארף חשבינן לה, וביום אחד אינו יכול לערב חצינה לקאן וחצינה לקאן: (ז) לרוח אחת. והוא הדין דאינו יכול לומר 'יקנה לי ערובי פאן היום ולמחר אהיה כבני-עירי': (ח) וכן וכו'. אריש הענין קאי, כמו שם שכולו להניח ערוב אחד בערב-יום טוב ושחול עליו לבדו או רק על השבת שאחר יום טוב: (ט) לשבת אחת. והוא שיהיה ערובו קים באותו שבת בין השמשות. וקשמניחו לכמה שבתות צריך להשגיח תמיד שמא נתעפש או התליע, דזהו הוא דבר המצוי, ובפרט בימי הקיץ, או נאכד לגמרי [אחרונים]: ב (י) המערב לשני ימים טובים וכו'. רוצה לומר, שפרש בהד"א שחולו הערוב על שני הימים או על שבת ויום טוב: (יא) של גלויות. ולאפקי שני ימים טובים של ראש השנה^(ב), אף אם נאכל ערובו ביום הראשון (א) כולו לילך גם בשני,

שער הציון

(טו) מגן אברהם: (יז) נמ"א לעיל בסימן שעה, והוא הדין כהא: (יח) ולפי זה אפשר דאפלו לא אמר כלל, רק שמקרף עליו 'על מצות ערוב' יהיה נחשב זה כאלו אמר 'הא זה לערוב', ומה שהחמירו האחרונים הינו בשלא ברך כלל, וצריך עיון: (ב) עין במשנה ל"ח ורש"י שם: (ג) אחרונים: (ג) מגן אברהם ושי"א:

ה'לכות ערוכי תחומין סימן תמו

לשבת יום-טוב, (יב) אף-על-פי שהוא ערוכ אַחַד לרוח אחת לשני הנמים, צריך שיהיה הערוכ במקומו מצוי כליל הראשון *ובכליל שני כל בין-השמשות. (יג) "פיצד הוא עושה, מוליכו בערב-יום-טוב או בערב-שבת ומחשיף עליו ונוטלו בידו וקא לו (יד) אם היה ליל יום-טוב, *ולמחר מוליכו לאותו מקום ומניחו שם עד שתחשיף, (טו) ואוכלו אם היה ליל-שבת או מביאו אם היה ליל יום-טוב, מפני שהן שתי קדשות, ואינם כיום אחד כד שנתאמר מליל ראשון קנה הערוכ לשני ימים. ונאכל הערוכ בראשון, קנה הערוכ לראשון ואינו ערוכ לשני. וערב ברגליו בראשון, צריך לערב (טז) ברגליו בשני, "והוא שגלה ויעמד (יז) באותו מקום ויחשב (שם) בלבו שיקנה שם שבתה, (יח) ולא יאמר כלום *מפני שאסור לעשות (יט) שום הקנה מיום-טוב לשבת או משבת ליום-טוב אפלו בדבור, (כ) וכל-שכן שאינו יכול לערב בפת שלא ערב בו כפר ביום הראשון, מפני שהיה צריך לקרות עליו שם ערוכ ונמצא מכין. ערב בראשון במאכל, אם רצה לערב ברגליו בשני הרי זה ערוכ, (כא) ואם רצה לערב בפת, צריך לערב (כב) באותה הפת (כג) עצמה

באר היטב

(ג) ולא יאמר. ואם אמר, הוי ערוכ, ב"ח. ואם ערב בפת שלא ערב בה מאתמול, לא הוי ערוכ. רש"ב, ב"י. ועין ט"ז:

ולצדק גדול, ע"ש. ומשמע מדבריו בכדי להחפיל שם בעשרה או שאר דבר-מנה פמוקר בדברי השואל זה הוי בלצדק גדול, ע"ש:

משנה ברורה

שפתך בבין-השמשות ראשון נקנה לו הערוכ לשני הנמים, (ד) דקדשה אחת הן, מה שאין כן בשל גליות, לא נתקן השני רק משום ספקא דיומא, (ה) והוא הדין בערב ברגליו בבין-השמשות דיום ראשון של ראש-השנה, קונה שבתה בזה לשני הנמים: (יב) אף-על-פי שהוא ערוכ אַחַד וכו'. ורצה לומר, מקל מקום לא אמרין דדי שיהיה הערוכ קנם ביום הראשון לבד, כיון דשתי קדשות הן: (יג) פיצד הוא עושה וכו'. ורצה לומר, אם הוא מקום (ו) שאינו משתמר, שחושש שפא יאכר ביום ראשון, לקח מוליכו שם על-ידי עצמו והוא הדין על-ידי שליית, ויושב שם עד שחשקה ואחר-כך נוטלו לביתו, ומכרח להוליכו למחר עוד הפעם לשם: (יד) אם היה ליל יום-טוב. ובשבת שאסור לשאנו לביתו, יהיה מכרח לילף למחר קדם בין-השמשות לשם לראות אם הערוכ קנם ולישב שם עד שתחשיף, ויבדל-קמה: (טו) ואוכלו אם היה וכו'. ורצה לומר, שמתר לאכלו כשרצה מפינו שקבר חל הערוכ: (טז) ברגליו בשני. דערוכ יום הראשון שערב ברגליו, אפלו אם (ו) כון שיועיל לשני הנמים אינו מועיל כלל ליום השני. (ס) וכתבו הפוסקים, דאם לא ערב בראשון לא בפת ולא ברגליו, אינו יכול לערב בשני אפלו ברגליו, דמכין שמתחלה היה אסור במקום זה לילף מחורן לתחום, (טז) נראה כמכין: (יז) באותו טוב לשבתה. (יח) ויש אומרים דאף ברוח אחרת יכול לערב ברגליו ליום שני, ואף שיזהר שלא יאמר כלום) רק שישב עד שתחשיף, ויבדל-קמה: (יח) ולא יאמר כלום. ואם עבר ואמר, אפלו הכי קונה שבתה [אחרונים]: (יט) שום הקנה מיום-טוב לשבתה. והוא הדין לענין שני ימים טובים של גליות, שאסור להכין מיום-טוב לחברו [ח"א]: (כ) וכל-שכן שאינו יכול וכו'. ואפלו (יב) בדיעבד לא מהני כשערב בפת, כיון שפעם הראשון לא ערב אלא ברגל, וכן במה שקבת המחבר לקמה דנדקא באותה הפת עצמה, אם עשה בפת אחר, אפלו בדיעבד לא הוי ערוכ: (כא) ואם רצה וכו'. משום דברגליו אינו צריך לו לומר כלום ואין בו משום הקנה, כנ"ל: (כב) באותה הפת וכו', שאינו צריך לומר וכו'. ורצה לומר, מה שאין כן אם יקח פת אחר, צריך לקרות עליה שם ערוכ (יג) והוא בכלל הקנה: (כג) עצמה. ובאותו מקום ונדקא, (יד) דמקום אחר אי אפשר לערב

שערי תשובה

הפוסקים וכו'ן בלבו לקנות שם שבתה, ושוב לא יחזיר למקומו, כיון שקנה בן שבתה אין לו ממקום השבתה רק ב' אלפים לצד מקומו, רק יכול לילף משם להעיר מחוץ קפצו, אף אם הוא י"ט הסמוך לשבת אין להעיר כ"א כשהוא צריך לעיר לזכר נחור ולצדק גדול, ע"ש. ומשמע מדבריו בכדי להחפיל שם בעשרה או שאר דבר-מנה פמוקר בדברי השואל זה הוי בלצדק גדול, ע"ש:

באר הגולה

לענין אם נאכל ערוכ בין-השמשות, דרצת הרשב"א בעל התוספות [בשבת ל"ד], אם חזינו דנאכל ערוכו בין-השמשות אין שיהי בזה לומר חזקה פשרות [נדקא] אם יש לנו ספק אם נאכל מבעוד יום או משחשכה או בתרומה מתי נטמאה, תלין להקל דנטמאה משחשכה, והעמידנה על חזקה שהיה טהורה עד עשה או שהיתה קבמת עד עתה, מה שאין כן היכא דחזינו בין השמשות שנתקללה, הוי כמו שהיה בין-השמשות, דאנו דנין על הזמן ההוא ולא שיהי בזה חזקה פשרות], אבל דעת הרשב"א בחדושי לערוכין דף עו והירטב"א שם, ונאכל ערוכו בין-השמשות אף בתחומין תלין להקל, דמיני נה להתרומה ספק נטמאה מבעוד יום או משחשכה, עין שם, ונמינא לנפשי הסברתו הוא, דכין דסקפ לנו אימת נאכל, תלין דבדאי הנה קנם הערוכ עד זמן שצריך להתקם מדינא:

* ובכליל שני כל בין-השמשות. עין בסימן תטו סעיף ג: * ולמחר מוליכו. לכאורה כיון שהולך בעצמו ויושב עד שתחשיף למה לו לקחת הפת, הלא ממילא קנה שבתה בישיבתו שם, דהלא אמרין דאם ערב בפת בראשון יכול לערב ברגליו בשני, כמו שקבת בסוף הסעיף? ויבדנו זינתן מצאתי שהעיר בזה על המשנה, ורצה לומר בתרוין אחד, דעד כאן לא אמרין היכול לערב ברגליו בשני אלא כשנאכל הפת, אבל הפוסקים לא הביאו זה, ואדרבה, מלשון המחבר "אם רצה לערב בשני ברגליו משמע דרצונו תלי. ונראה דעל-ידי שליית מורי, וגם בתחלה שקבת כפיצד הוא עושה מוליכו וכו', הפנה גם-כן על-ידי שליית, על-ידי עצמו, כיון שיושב עד שתחשיף אינו צריך להפת, אף ביום הראשון אפשר משום חדושי שפא למחר יכבד לו לילף בעצמו לערב ברגליו [ברגליו כללי עקמה לא מהני לשני הנמים היכא דשתי קדשות הן]. ועלין לוקח אתו פת מן ימצא מקום המשתמר להיחור שם, ויכול להניחו שם לשם ערוכ בקדאי על שני הנמים: * מפני שאסור לעשות שום הקנה מיום-טוב לשבת וכו'. עין במשנה ברורה והוא הדין

שער הציון

(7) ועין במגן-אברהם מה שקבת בענין זה: (ה) פריינג'ים: (ו) ריטב"א, דאם הוא מקום המשתמר אין צריך להביאו לביתו, אלא מניחו שם וכשצאע ביד השמשות דיום שני יקנה לו ממילא ליום השני גם-כן: (ז) דגם בפת דיקא הוא דאינו מועיל אלא אם-כן הוליכו לשם בסוף יום ראשון ומנח שם עד לחמור בין-השמשות של יום שני, וכנ"ל: (ח) ריטב"א, וכן מוכח מרשב"א בחדושי וכן פתב הש"י, אכן מעבודת-הקדש לכאורה לא משמע כן, וצריך עיון: (ט) ריטב"א, וגם דאסור משום מקני שבתה בפתא: (י) ריטב"א, וכן מוכח מרשב"א בחדושי: (יא) כן פתב בעבודת-הקדש, והתני אדם הביא שתי דעות בענין זה. והנה אף דעבודת-הקדש, שעשהו להקלה, נראה שהוא עקר לגבי חדושי, מכל מקום נראה דיש לחש להתמיר מאחר שהירטב"א סתם לאסור, וגם לשון הטור והשלחן-צרוך שקבת באותו מקום נראה שהם סוברים לאסור, וכן מצד בבית-מאיר להחמיר: (יב) אחרונים בשם הרשב"א: (יג) דאף דחתלת היום קונה ערוכ ושבת מבינה לעצמה, כיון דצריך לקרות שם ערוכ על הפת מבעוד יום הוי הקנה וכל זה מרש"י דבור המתחיל יקח

קמכין]: (יד) ואפשר עוד דאפלו ברוח זה, כגון בתמש מאת אמה להלן ממקום הראשון: